

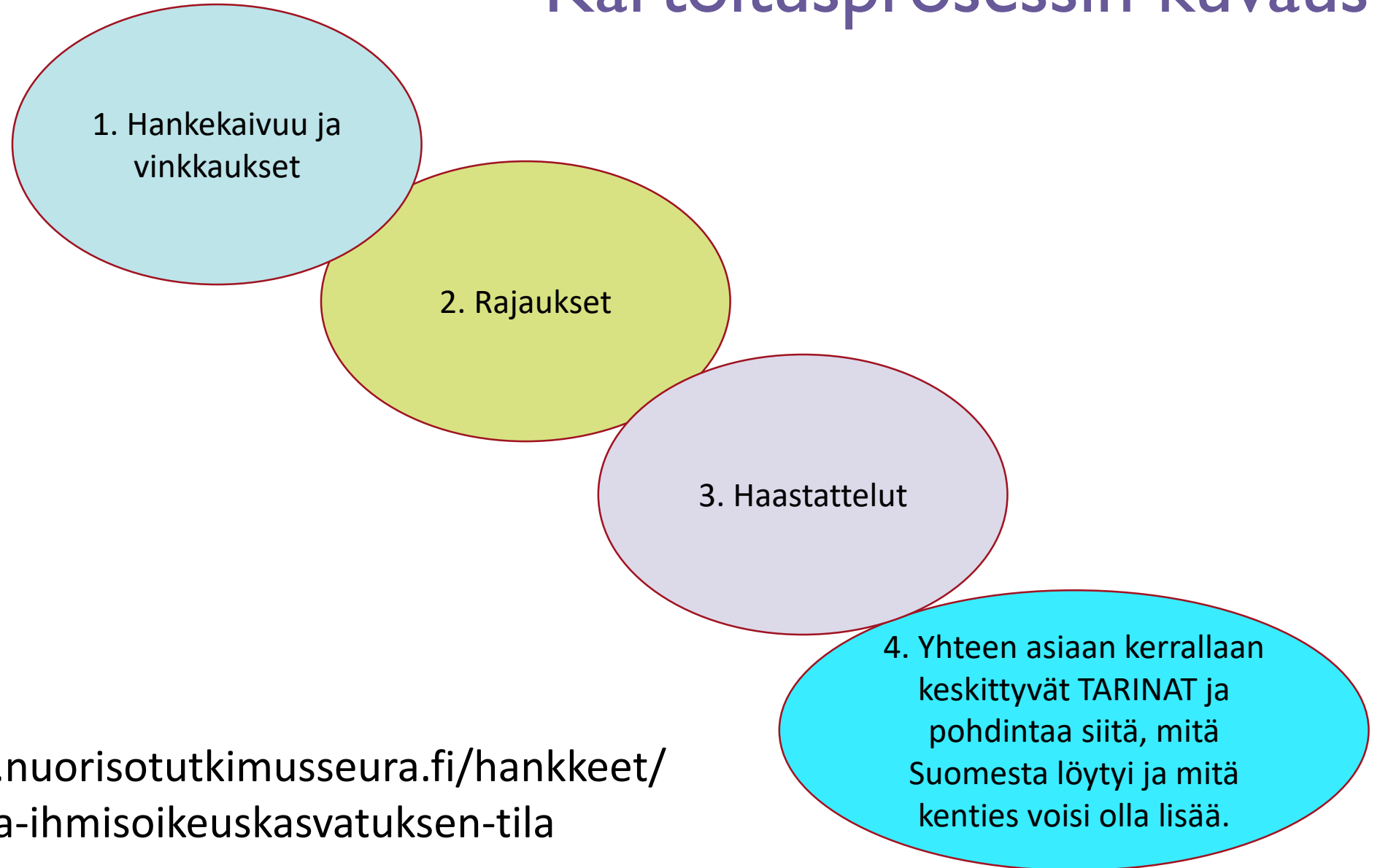

Hyvien käytäntöjen ja hankkeiden koonti – eli millaista esimerkkejä löytyi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksesta päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa

DIOK-ohjausryhmälle hankkeen päättyessä 6.4.2022

Kartoitusprosessin kuvaus

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/demokratia-ja-ihmisoikeuskasvatuksen-tila>

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kartoitus

- Hyviä käytänteitä etsittiin kahdella tavalla: netin hankekaivuulla ja saatujen vinkkausten avulla.
- Esimerkkejä löytyi suomeksi, ruotsiksi ja pohjoissaameksi. Esimerkkejä etsittiin myös kuurojen ja viittomakieltä käyttävien lasten ja nuorten arkeen liittyen, mutta niitä ei löytynyt. On syytä miettiä näiden lasten ja nuorten tilanteeseen tarttuvan oman tutkimus- ja kehittämishankkeen käynnistämistä yhteistyössä Kuurojen liiton kanssa (toimenpidesuositus).
- Ohjausryhmän tuella hanke rajattiin sellaisiin lasten ja nuorten kanssa toteutettuihin toimintaprosesseihin, joiden järjestämisessä varhaiskasvatuksella, kouluilla ja oppilaitoksilla itsellään oli vahva rooli. Esimerkit tarinoitettiin ammattilaisten haastatteluihin pohjautuen.
- Viestintä ja koulutus olivat tärkeä osa hanketta: tiedotteet, uutiskirjeet, sosiaalinen media, sähköpostiketjut ja -verkostot, haastattelut ja seminaariesiintymiset.

Johtopäätöksiä ja toivoa

- Kentällä tuntui olevan hyvä ymmärrys siitä, ettei demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa tavoitella vain lasten ja nuorten kompetenssien kasvua vaan myös yhteiskunnan, instituutioiden ja yhteisöjen kasvua, muutosta ja oppimista.
- Demokratiakasvatuksen osalta löytyi esimerkkejä, joissa
  - kaikki lapset ja nuoret olivat mukana
  - edustuksellisuudesta
  - jouhevasti asiat liikkuvat luokista tai ryhmistä eteenpäin edustukselliseen ja takaisin.
- Vuorovaikutusta saatiin monessa esimerkissä aikaan myös päättäjien kanssa.
- Lisäksi useissa esimerkeissä pyrittiin aikaan saamaan muutosta.

Johtopäätöksiä ja toivoa, jatkoa edelliseen

- Viitaten YK:n ihmisoikeuskasvatuksen julistuksessa mainittuihin kriteereihin, esimerkeistä löytyy parhaimmillaan niin tiedon lisäämistä, huomion kiinnittämistä kasvatusta- ja opetusympäristöjen ihmisoikeuksia kunnioittavaan toimintakulttuuriin sekä lasten ja nuorten voimaantumista edistämään ihmisoikeuksien toteutumista.
- Hyvien käytänteiden jakamista on aktiivisesti jatkettava myös tulevaisuudessa (toimenpidesuositus).

Johtopäätöksiä ja huolta

- Esimerkkejä kuurojen ja viittomakieltä käyttävien lasten ja nuorten keskuudessa toteutettavasta demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksesta päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa ei löytynyt.
- On huolestuttavaa, jos kuurojen ja viittomakielisten lasten ja nuorten kanssa ei keskustella heidän oikeuksistaan yhteiskunnassa. Kuten aiemmin todettiin, esitämme tälle asialle omaa tutkimus- ja kehittämishanketta.
- Suomen, ruotsin ja pohjoissaamen kielellä esimerkkejä löytyi, mutta emme tiedä kuinka yleisesti levinneitä käytännöt ovat. Tätä asiaa on selvitettävä erikseen (toimenpidesuositus).

Johtopäätöksiä ja huolta, jatkoa edelliseen

- Useissa esimerkeissä toiminta oli pitkälti yksittäisten innokkaiden kasvattajien varassa, eikä se koskettanut kaikkia yhteisön lapsia ja nuoria. Toisaalta on tunnistettava motivoituneiden kasvattajien työn arvo demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa.
- Demokratia, ihmisoikeudet ja oikeus tulla kuulluksi ovat yhteiskunnan perusasioita ja ydintä. Toiminta on haavoittuvaa, jos se ei nivoudu organisaation toimintaan kokonaisvaltaisesti, pitkäjänteisesti ja kehittyen.
- Useat esimerkeistä on tuotettu hankemuotoisessa toiminnassa, mutta selvittämättä jää usean kohdalla, miten toiminnan jalkautuksessa osaksi jatkuvaa toimintaa onnistuttu. Näitä näkökulmia on tarpeen selvittää esimerkiksi alkavassa pilottikoulukokeilussa (toimenpidesuositus).
- Hyvistä esimerkeistä ja onnistuneesta keruusta huolimatta halu ja pyrkimys päästä vielä nykyistä parempaan on läsnä.

Tarinapaketti löytyy Opetushallituksen sivustolta

Osoite: [Demokratia, ihmisoikeudet ja osallisuus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Suora linkki hyviin käytäntöihin: [Kokonaisuus demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvistä käytänteistä kasvatuksessa ja opetuksessa](#)

Kielet: suomi, ruotsi ja pohjoissaame, hankkeen taustoista kerrotaan myös viittomakielellä

Hankkeen viimeisimmät tiedotteet löytyvät toteuttajien sivustoilta seuraavasti:

[Kaikkien kasvatusalan ammattilaisten tulisi tietoisesti toteuttaa demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta työssään - Nuorisotutkimusseura ry](#)

[Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen tila -hankkeessa koottiin hyviä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen käytäntöjä - Allianssi \(nuorisoala.fi\)](#)

[Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvät käytännöt koottiin tarinoiksi | Koordinaatti](#), ks. myös Koordinaatin Uutiskirje [Koordinaatti-uutiskirje nro 4 | 2022 \(mailchi.mp\)](#)

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

Koordinaatti

Kiitos mielenkiinnosta!

Yhteydenotot: anu.gretschel@nuorisotutkimus.fi

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/demokratia-ja-ihmisoikeuskasvatuksen-tila>

